

Vijf Russen

*Gedichten van Russische dichters,
vertaald, gekozen en toegelicht
door Hans Boland*

Velimir
Chlebnikov

Marina
Tsvetajeva

Osip
Mandelstam

Anna
Achmatova

Alexandr
Poesjkin

Laurens Jz Coster presenteert:

Vijf Russen

*Gedichten van
Russische dichters,
vertaald, gekozen
en toegelicht door
Hans Boland*

De gedichten verschenen eind maart 2017
in de Laurens Jz. Coster-gedichtennieuwsbrief.
Redactie: Raymond Noë.
Opmaak: Studio Het Mes, Den Haag.
Met dank aan Frank Lekens van → vertaalverhaal.nl
Voor meer informatie over de dichters
zie → ljcoster.nl
©2017 Laurens Jz Coster en Hans Boland

Inhoud:

Velimir Chlebnikov / Grijsbezwerend

Marina Tsvetajeva / Vlamme, rosse lijsterbestrossen

Osip Mandelstam / Neem rustig uit de holte van mijn handen

Anna Achmatova / Laatste toost

Alexandr Poesjkin / De profeet

Over Hans Boland

Велимир Хлебников

Velimir Chlebnikov (1855-1922) is de belangrijkste representant van de 'transrationele' stroming in de Russische poëzie. 'Grijnsbezwerend' is een hoogtepunt in zijn werk. Alle woorden van dit korte klankgedicht zijn gevormd rond de stam *smje*. De basisbetekenis hiervan is 'lach'. De gemiddelde vertaler is dan ook geneigd het gedicht rond de woordstam *lach* te laten cirkelen, uit angst niet 'letterlijk' genoeg te zijn dan wel gewoon uit gemakzucht. Van het fantastische, kronkelende, smeuiġe, bijna macabere klankspel dat Chlebnikov speelt blijft op die manier niets over. Gelukkig is ook het russische equivalent van ons *grijnzen* gevormd op de stam *smje*; voor de vertaling van het gedicht heb ik voor die variant gekozen, waarmee Chlebnikovs kunststukje recht wordt gedaan.

Grijnsbezwerend
(Заклятие смехом)

O, vergrijnst u, grijnzelaars!

O, begrijnst u, grijnzelaars!

Alle grijnzen grijnzenden, en gegrijnsden, en gegrijnsdsten,

O, begrijnst het uitgegrijnsde!

O, vergrijnsde overgrijnstersgrijns van grijnzeligrijnzelaars!

O, ontgrijns van het vergrijnzen, grijns van greunzelgrijnzelaars!

Grijnzië, grijnzië,

Grijns uit, grijns door, grijnzerdjes, grijnzerdjes,

Begrijnzaardjes, begrijnzaardjes.

O, vergrijnst u, grijnzelaars!

O, begrijnst u, grijnzelaars!

1909

Марина Цветаева

Marina Tsvetajeva (1892-1941) was een einzelgänger in de russische ‘Zilveren Eeuw van de poëzie’, zoals de eerste decennia van de vorige eeuw worden genoemd. Zij sloot zich niet aan bij de postsymbolisten, noch bij de futuristen, de acmeïsten, de imaginisten, de transrationelen of de boerendichters. Ook haar toon is volstrekt uniek: fel, kleurrijk, staccato en vaak op het hysterische af. Een prachtig voorbeeld is de evocatie van haar geboortedag, toen de bittere lijsterbessen vrucht droegen.

Vlammende, rosse
Lijsterbestrossen.
Nazomerzon.
Mijn leven begon.

Zaterdag. Klokken,
Honderden, klonken,
Galmden om strijd,
Sint-Jan gewijd.

Nooit zal het slijten –
De drang om te bijten
In deze tros,
Bitter en ros.

16 augustus 1916

Осип Мандельштам

Osip Mandelstam (1891-1931) is van de Russische dichters uit de Zilveren Eeuw zonder meer de man met de meest ‘Europese’ stem. (De exacte interpretatie en definiëring van dat adjectief laat ik graag aan de lezer over.) Hij verweeft de woorden zo hecht — hij maakt de taal letterlijk almaar dichter en dichter — dat de thema’s en motieven in elkaar overvloeien en elkaars plaats innemen. Daarbij kiest hij als het ware positie in het centrum van de Europese cultuur en refereert hij bij voortduring aan het Griekse en klassieke cultuurged. In dit gedicht worden Persephone en de Taigetos genoemd, maar ook dezelfde bijen als waar Nijhoff een van zijn mooiste en bekendste gedichten aan wijdde.

Neem rustig uit de holte van mijn handen
Een beetje zonlicht en een beetje honing,
De bijen van Persephone ter wille.

Een varend scheepje is niet af te meren,
Een schim in bont geschoeid is niet te horen,
Doodstille levensangst niet te bedwingen.

Het enige wat overblijft zijn kussen,
Als kleine bijen met behaarde lijfjes,
De korf verlatend, uitzwermend en stervend.

Zij ritselen in blanke, diepe nachten,
Zij komen uit de Taigetos, het oerwoud,
Zij voeden zich met tijd, munt, honingklaver.

Ontvang dan, als je wilt, mijn wilde gave,
Een droog, onooglijk kralensnoer van bijen
Die bij hun dood uit zonlicht honing maken.

1920

Анна Ахматова

Anna Achmatova (1889-1966) heeft eigenlijk geen introductie. Ik heb voor dit gedicht gekozen omdat ik ooit een Nederlandse dichter tegenkwam die het — in mijn vertaling — uit zijn hoofd had geleerd, en een mooier compliment kun je als poëzievertaler niet krijgen.

Laatste toast

(Последний тост)

Op mijn bestaan vol nijd en spijt,
Ons huis in stof en as,
Ons samenzijn in eenzaamheid –
Op jou hef ik het glas;
En op die ogen kil en dof,
Die mond, die mij verried,
En op de wereld wreed en grof,
Op God, die ons verliet.

27 juli 1934

Александр Пушкин

Alexandr Poesjkin (1799-1837)

Deze kleine cyclus Russische gedichten in Nederlandse vertaling kan natuurlijk alleen maar afsluiten met Alexandr Poesjkin, de alfa en omega van de Russische poëzie. Een 'typisch' Poesjkin-gedicht bestaat niet, omdat ál zijn werk 'typisch Poesjkin' is, én omdat hij zich noch thematisch, noch op het emotionele vlak liet breidelen. Zijn genie bewoog zich met hetzelfde gemak in de hemel als in de hel. Dat gemak is wellicht de belangrijkste reden van de immense en onvergankelijke populariteit van zijn verzen. Het is tevens de oorzaak van de vulgarisatie waaraan zijn werk maar al te gauw ten prooi valt. Zijn magistrale gedicht 'De profeet' is géén zelfportret, ook geen geïdealiseerd of gedroomd zelfportret: het is niet meer en niet minder dan het verhaal, de in woorden gevatte essentie, grootsheid en tragiek van de Profeet.

De profeet (Пророк)

Ik sleepte me door de woestijn.
Mijn geest verdorstte, maar daar naakte
Een splitsing, waar een serafijn,
Zesvleugelig, de weg bewaakte.
Zijn vedervingers raakten licht,
Alsof ik droomde, mijn gezicht;
Toen kreeg ik zienersogen, starend,
Bang, als een opgeschrikte arend.
Dan raakte hij mijn oren aan
En deed mij het rumoer verstaan
Van engelen die opwaarts schoten
En van het bevend firmament
En van een schichtig zeeserpent
En van het uitbotten van loten.
En dan ontrukte hij mijn mond
De sluwe tong, die tot die stond
Gezondigd had en vals gesproken.
Zijn hand was een bebloede prang:
De angel van een wijze slang
Werd in de open wond gestoken.
En dan hieft hij zijn zwaard en reet
Mijn hart vol broos en angstig leven
Mij uit de borst, waarin hij wreed
Een kooltje vuur had ingedreven.

Zo lag ik in de woestenij
Te sterven. Toen sprak God tot mij:
'Mijn woord, profeet, zal u geleiden:
Verrijs, ga over land en zee,
Om naar mijn wil het te verbreiden.
Verzeng het mensenhart ermee.'

1826

Hans Boland

Hans Boland (1951) is slavist en promoveerde op de poëzie van Anna Achmatova. De indrukwekkende lijst van door hem vertaalde auteurs vermeldt namen als Lermontov, Garsjin, Dostojevski, Tolstoj, Achmatova en Poesjkin, en op zijn erelijst staan de Aleida Schot-prijs, de Filter-vertaalprijs en de Martinus Nijhoff-prijs. In 2014 weigerde hij de prestigieuze Poesjkin-medaille aan te nemen uit handen van de Russische president Poetin. Eigen titels zijn *Mijn Russische ziel* (over zijn Russische ervaringen in de jaren negentig), de (autobiografische) roman *De zachte held*, en (recent) de beschouwing *Hij kan me de bout hachelen met zijn vorstendommetje*, over het vertalen van Tolstois *Anna Karenina*. Boland woont en werkt in Indonesië, zijn geboorteland.

Geluidcollages van Mat Wijn met daarin daarin de originelen en de vertalingen van vier van de vijf gedichten zijn te beluisteren via de [→Soundcloud van Hans Boland](#).

